

О. В. Хухлаєва в своїх дослідженнях показує, що молодим людям в пошуках відповіді на питання пошуку сенсу життя та вибору власного життєвого шляху допомагають роздуми про власну старість [7].

На думку Дж. Рейнуотер кожній людині важливо усвідомити факт неминучості власної смерті, адже наше ставлення до смерті визначає наше ставлення до життя. Коли це відбувається, то багато проблем відпадають самі по собі. Психолог повинен допомогти молодим людям побачити позитивні варіанти старіння, наповнені мудрістю, радістю життя, любов'ю, ніжністю оточуючих та підвести до висновку, що кожен вибирає свою старість і цей вибір розпочинається сьогодні [7].

Психологічна підтримка молоді в період кризи "зустрічі з дорослістю" повинна бути спрямована на розширення її самосвідомості, досягнення особистісної зрілості.

Дослідження питання психологічної підтримки в юності дають можливість зробити наступні висновки:

1. Психологічна допомога повинна базуватись на основних завданнях цього вікового періоду.
2. Необхідно враховувати специфіку вікових криз юності.

Використана література:

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию / Г. С. Абрамова. – М., 1994. – 237 с.
2. Алан Е. Айви. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники : практическое руководство / Алан Е. Айви, Мэри Б. Айви, Л. Саймэк-Даунинг. – М., 2000. – 487 с.
3. Волков Б. С. Психология юности и молодости / Б. С. Волков. – М., 2006. – 256 с.
4. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании : учебное пособие / Е. И. Рогов. – М., 1995. – 529 с.
5. Основи практичної психології : підручник / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева [та ін.]. – К., 1999. – 536 с.
6. Психологическая помощь и консультирование в практической психологии / под ред. М. К. Тутушкиной. – СПб., 1999. – 352 с.
7. Хухлаева О. В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции : учеб. пособие / О. В. Хухлаева. – М., 2001. – 208 с.

Abstract

The paper describes theoretical aspects of psychological help during adolescence, youth problems and crises, features address these challenges and ways out of the crisis.

Keywords: *psychological assistance, psychological diagnostics, counseling, correction, self-awareness, personal maturity, cancer crisis.*

УДК 316.752-057.87-044.372:37

Федоренко А. Ф.

СПЕЦИФІКА ЦІННІСНО-СМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

В статті представлена специфіка ціннісно-смиислового розвитку студентської молоді. Проаналізовані зміст та визначення таких феноменів як: цінності, ціннісні орієнтації, ціннісно-смислові орієнтації, ціннісно-смилова сфера особистості, ціннісно-смисловий розвиток, студентська молодь. Розглянуто специфічну структуру цінностей студентської молоді, яка пов'язана із, притаманним студентам, прагненням до набуття впевненості у собі і постійним самовдосконаленням.

Ключові слова: *цінності, ціннісні орієнтації, ціннісно-смислові орієнтації, ціннісно-смилова сфера особистості, ціннісно-смисловий розвиток, студентська молодь.*

Сучасний розвиток нашої держави визначається трансформаційними процесами, пошуком власного шляху розвитку, змінами цінностей і ціннісних орієнтацій. Завдання духовного відродження народу України вимагають особливої уваги до світу цінностей молоді як майбутнього країни, гаранта

суспільного прогресу. Ціннісно-смысловий розвиток слугує своєрідним критерієм, фільтром у визначенні ставлення людини до матеріальних і духовних цінностей, системи установок, відстоювання принципів і переконань. Саме зараз, є необхідність у формуванні нових ціннісних орієнтацій, ціннісного світогляду людини, яка житиме і працюватиме в Україні – незалежній європейській державі, де ціннісно-смысловий розвиток поєднуватиме творчість, нові оригінальні ідеї з народними традиціями та культурою нашої країни.

Особливо актуальною проблема ціннісно-смысового розвитку стає при дослідженні студентської молоді. Їй складно не лише адекватно соціалізуватися, а й віднайти своє внутрішнє покликання, правильно осягнути власні справжні цінності та смисли. Саме молоду людину стрімкі зміни нашого суспільства у поєднанні із віковою кризою стимулюють до безперервного особистісного розвитку, а деструктивні умови соціалізації сприяють деформації її ціннісно-смысових орієнтацій.

Мета статті – дослідити і проаналізувати специфіку ціннісно-смысового розвитку студентської молоді.

Ціннісно-смыслова сфера особистості, до якої належать потреби, мотиви, інтереси, самосвідомість, спрямованість, ідеали та цінності, відіграє вирішальну роль у особистісному та професійному становленні майбутнього фахівця. На формування даної сфери впливають різноманітні зовнішні та внутрішні чинники [1; 2; 7].

Зокрема, до зовнішніх чинників належать: система освіти, соціально-економічні та політичні відносини, засоби масової інформації, місце проживання, рівень духовної культури, сім'я, тощо. Водночас кожен студент специфічним чином трансформує та реалізує ці чинники, робить їх унікальними, і зрештою, створює власну систему цінностей. До внутрішніх чинників належать особистісно-духовна зрілість, здатність до засвоєння цінностей, ступінь розвитку моральної свідомості та гармонійність системи ціннісних орієнтацій тощо [3; 6; 9].

Взаємодія зовнішніх та внутрішніх чинників зумовлює утворення індивідуалізованих особистісних смислів студентської молоді та визначає її життєві плани, що виражаються у бажанні отримати вищу освіту, цікаву роботу, підвищити кваліфікацію. Потреба в постійному розвитку власних позитивних якостей, в успішній реалізації власних можливостей в обраній професії свідчить про активну позицію студента і свідчить про соціальну зрілість особистості [3; 4].

Процес самостійного, цілеспрямованого, творчого зростання соціально зрілої особистості, що досягається завдяки самопізнанню, самоосвіті, самовихованню, самоактуалізації та забезпечує її самореалізацію як у навчально-професійній, так і в усіх інших сферах життєдіяльності ми визначаємо як ціннісно-смысловий розвиток студентської молоді. До його істотних ознак нами віднесено: усвідомленість, самостійність, активність, самодетермінованість, творчий характер, інтегративність, рефлексія змін у системі відносин та ціннісно-смыслове самовизначення. Отже, ціннісно-смысловий розвиток являє собою інтегральне утворення, включене в різні системи функціонування особистості і здійснює позитивний вплив на параметри професійного розвитку й життєдіяльності студентської молоді.

Проблематика розвитку ціннісно-смысової сфери особистості широко представлена в зарубіжній (W. Bilsky, S. Schwartz, M. Rokeach та ін.) і вітчизняній літературі (О. М. Леонтьєв, В. В. Столін, Б. С. Братусь, В. А. Роменець, Л. Н. Коган, К. О. Абульханова-Славська та ін.) [1; 2; 4; 8; 9].

Більшість науковців наголошує, що ціннісно-смыслова сфера є центральним, ядерним утворенням особистості, яка впливає в цілому на поведінку людини і включає в себе два основні компоненти – ціннісні орієнтації та систему особистісних смислів. Загалом, цінність визначається як поняття, що вказує на культурне, суспільне або особистісне значення (значимість) явищ і фактів дійсності. Поняття смисл визначається як вираження ставлення суб'єкта до явищ об'єктивної дійсності, змін навколишнього світу, власної діяльності і вчинків інших, тощо [1; 3; 6; 8; 9].

Відзначаючи важливість різних підходів щодо визначення цінностей і смислів, слід виділити концепцію Д. О. Леонтьєва, який під ціннісно-смысловою сферою особистості розуміє складену протягом життя систему відносин до різних об'єктів і явищ дійсності, що виступає регулятором процесів відображення і діяльності особистості [6].

Також, хочемо наголосити, що на сьогодні не існує єдиної думки в питанні про структуру ціннісно-смиислової сфери. Так, одні науковці в якості її характеристик виділяють: багатовимірність, ієрархічність організації компонентів, наявність внутрішньої динаміки, а інші – в якості структурних компонентів виділяють – цінності-знання, цінності-мотиви, цінності-цілі, цінності-сенси [1; 2; 6; 7].

Проте, не дивлячись на розбіжності у поглядах, більшість авторів схиляються до одного: ціннісно-смишлова сфера особистості є однією із найважливіших підсистем особистісної структури. Вона формує сенси і цілі життєдіяльності людини та регулює способи їх досягнення. У більшості випадків саме студентський період стає визначальним у формуванні ціннісно-смиислової сфери, оскільки саме на цьому етапі життя особистість зазнає значних змін у власному розвитку та становленні як цілісної, свідомої, зрілої людини – повноцінного члена суспільства, громадянина своєї держави [2; 3; 6].

Варто підкреслити, що для студентської молоді характерна специфічна структура цінностей, яка пов'язана із притаманним їй прагненням до набуття впевненості у собі (за рахунок досягнення матеріальної та професійної незалежності) і постійним самовдосконаленням. Домінування у ієрархії цінностей подібних прагнень може розглядатися як фактор успішної соціальної адаптації, яка має велике значення для молодих людей [2; 3; 4].

Студентство є складовою частиною молоді, її специфічною групою, що характеризується особливими умовами життя, суспільною поведінкою і системою ціннісних орієнтацій. Взаємодія з різними соціальними утвореннями, а також сама специфіка навчання у ВНЗ сприяють формуванню у студентів активної життєвої позиції, зміцненню їхніх зв'язків з іншими соціальними групами суспільства. На студентський вік припадає процес активного формування соціальної зрілості. Видимим показником цього процесу є ціннісно-смисловий розвиток особистості. За віковим критерієм студентство відноситься до юнацького періоду як певного етапу між дитинством та дорослістю. Поява питань про сенси життя є провідним новоутворенням даного вікового періоду. Як кризова категорія воно співвідноситься з етапами розвитку дорослої людини і є перехідною фазою від дозрівання до зрілості. Як соціальна категорія, студентська молодь характеризується фаховою спрямованістю в навчально-професійній діяльності [3; 4].

Висновки і перспективи подальших досліджень. В цілому, хочемо наголосити, що динаміка ціннісно-смиислового розвитку - ознака зрілості особистості, показник її соціалізації. Зокрема, стійкість ціннісних орієнтацій забезпечує такі якості особистості, як цілісність, надійність, вірність певним принципам та ідеалам, здатність до вольових зусиль, активність життєвої позиції тощо. Нерозвиненість ціннісних орієнтацій – ознака інфантилізму, панування зовнішніх стимул-реакцій у внутрішній структурі особистості, наявність негативних психічних станів, тощо.

Таким чином, система ціннісно-смиислового розвитку виступає програмою життєдіяльності й служить підґрунтям для реалізації певної моделі особистості. Розвиток ціннісно-смиислової сфери особистості триває протягом усього життя. Переоцінка цінностей і переорієнтування смислів – закономірний процес розвитку особистості. А вища освіта повинна створювати умови не лише для професійного розвитку, а й для ціннісно-смиислового розвитку. Для виховання студента соціально зрілим, вмючим творчо мислити, здатним себе виразити, із ціннісно-смисловим самовизначенням, що є досить актуальним в умовах глобальної комунікації та інтеграції особистості у систему світової культури.

Використана література:

1. Абульханова К. А. Время личности и время жизни / К. А. Абульханова, Т. Н. Березина. – СПб. : Алетейя, 2001. – 304 с.
2. Васютинський В. О. Ціннісно-орієнтаційні площини сучасного українського суспільства / В. О. Васютинський // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2006. – Т. 8. – Вип. 6. – С. 40-45.

3. Выжлецов Г. П. Ценностно-ориентационная функция формирования личности в современной системе образования / Г. П. Выжлецов // Гражданское образование – педагогический, социальный и культурный феномен : монография. – СПб. : Изд-во “Союз”, 2006. – С. 22-39.
4. Гамезо М. В. Возрастная и педагогическая психология : учеб. пособ. для студ. пед. вузов / М. В. Гамезо ; под общ. ред. М. В. Гамезо. – М. : Пед. о-во России, 2003. – 508 с.
5. Кант И. Основы метафизики нравственности / Кант И. // Соч. : в 6 т. – М., 1965. – Т. 4(1). – С. 39-275.
6. Леонтьев Д. А. Симбиоз и адаптация или автономия и трансценденция: выбор личности в непредсказуемом мире / Д. А. Леонтьев // Личность в современном мире: от стратегии выживания к стратегии жизнотворчества / под ред. Е. И. Яцуты. – Кемерово : ИПК “Графика”, 2002. – С. 3-34
7. Салихова Н. Р. Ценностно-смысловая организация жизненного пространства личности / Н. Р. Салихова. – Казань : Казанский ун-т, 2010. – 452 с.
8. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с.
9. Schwartz S. H. Toward a Universal Psychological Structure of Human Values / S. H. Schwartz, W. Bilsky // Journal of Personality and Social Psychology. – 1987. – Vol. 58. – № 5. – P. 550-562.

Abstract

The specific of valued-semantic development of student young people is presented in the article. Maintenance and determination of such phenomena is analysed as: values, valued orientations, valued-semantic orientations, valued-semantic sphere of personality, valued-semantic development, student young people. The specific structure of values of student young people which is CPLD from is considered, to the inherent students, aspiring to acquisition of confidence in itself and permanent self-perfection.

Keywords: *values, valued orientations, valued-semantic orientations, valued-semantic sphere of personality, valued-semantic development, student young people.*

УДК 378.011.3-051:502:37.016

Цуруль О. А.

МЕТОДИЧНА СКЛАДОВА БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

У статті обґрунтовано особливості підготовки та написання методичного розділу бакалаврських робіт майбутніх учителів природничих дисциплін. Визначено зміст та структуру методичного розділу, розкрито алгоритм наукового пошуку бакалаврів.

Ключові слова: *підготовка учителя, підготовка бакалавра, кваліфікаційна робота, методика навчання.*

У зв'язку із запровадженням на факультеті природничо-географічної освіти та екології нових навчальних планів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр” галузі знань “01 Освіта”, які передбачають виконання всіма випускниками природничих спеціальностей (014 Середня освіта (Біологія), 014 Середня освіта (Географія), 014 Середня освіта (Хімія)) кваліфікаційних робіт, виникла нагальна потреба у формулюванні уніфікованих вимог до таких (нових) видів робіт і відповідно визначенні вимог до їх методичної складової.

Результати аналізу теоретичних напрацювань з проблеми [1, 2], досвіду ВНЗ України та ближнього зарубіжжя стали підставою для таких узагальнень:

1. Виконання випускної кваліфікаційної роботи – важливий напрямок підготовки бакалаврів.
2. Бакалаврська робота – науково-практичне дослідження студента, яке розкриває його особистісно-значущі компетенції.
3. Бакалаврська робота – самостійне наукове дослідження, опанування методикою проведення якого підвищує готовність майбутніх фахівців до подальшої професійно-педагогічної діяльності.